

Ўзбекистон Республикаси ижтимоий-сиёсий газетаси • 1974 йил 1 январдан чиқа бошлаган

Ислон КАРИМОВ: БИЗ ФИДОЙИ

ВАТАНПАРВАРЛАРГА ТАЯНАМИЗ

Авал хабар қилингандек, Вазирлар маҳкамасининг Ўзбекистон Республикаси Бош вазир Абдулхалим Муталов раислигида ўтган мажлисида вилоят ва шаҳар ҳокимлари, вазирликлар ва идоралар, кенчалар ва уюшмалар, банклар, корхоналар ва ташкилотлар, ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари, оммавий ахборот воситаларининг раҳбарлари қатнашди.

тисодиётга шошқалоқликка йўл қўймай, босқичма-босқич ўтишимиз зарур. Бозорга ўтиш муқаррар. Бу — давр талаби, объектив заруратдир. Аммо бозор иқтисодиётига ўтиш — буни ҳаммамиз пухта англашимиз лозим — мақсад бўлиб қолмасдан, авваламбор, у халқимиз учун фаровон ва муносиб ҳаёт кўриш мақсадида тадбир этилиши керак. Бозор иқтисодиётига ўтмиш деб, янаёта, истиқомат қилаётган уйимизни қуйдириб, вайрона қилишга йўл қўймайлик.

жиҳатдан яхши муҳофаза қилинаётганини самараси эканини таъкидлаб ўтдим. Мен муҳбирга баъзан Москва газеталарида республикамиз шаънига қарайдиётган хуружларга қарамай, ўз сиёсатимизда собит турашимиз, деб таъкидладим. Биз ички ва ташқи сиёсатимизда республикамизнинг ўзини хос хусусиятларини, анъаналарини, халқимизнинг урф-одатларини ҳисобга олаймиз. Бундан бошқача бўлиши мумкин эмас.

бошини ҳар хил ваҳимали қонулар билан қотириб қўйди, милиция қўлоқ солмайди, ҳокимнинг эса вақти йўқ. Бу кўпчиликка сабоқ бўлиши керак. Бундай вазият эртага одамларни ҳокимиятга, тузумга ишончини йўқотишга олиб келади. Адолат бўлмаган жойда нозирлик, адоват, зиддият, қарама-қаршилик пайдо бўлиши муқаррар.

Мамлакат Президенти ҳозирда вужудга келган мураккаб иқтисодий вазият, кўпчилик аҳолининг турмуш даражаси паслиги сабабли Ўзбекистонда бозор муносабатларига ўтишни «шоқ терапияси» йўли мақбул эмаслигини таъкидлади. Яхши ишлаётган иқтисод бўлайлик. Бозор иқтисодиётга сакраш йўли билан ўтиб бўлмайди. Пухта ўйлаб, босқичма-босқич ўтиш энг тўғри йўлдир. Миллий ва маҳаллий хусусиятларини назарда тутиб иш кўриш мақсадида мувофиқдир. Бу узоқ, мураккаб жараён эканини ҳамма яхши унинг олмоғи лозим. Бизни бир қўшимчилигимизда бўлаётганидек, «илгирлаб кетиш»га уриниш, муддатларни аниқ белгилаб қўйиш яхши самара бермайди. Бунга охири-охирида ҳаётимиз издан чиқарилади. Меҳнатчиларимиз ижтимоий ҳимоя қилишнинг иложи бўлмай қолади.

Ишонимизда инки йўналиш баб-баравар — бақамти бориши керак. Биринчиси, янги давлат, янги тузумнинг шакли, андозасини яратиб бўлса, иккинчиси, ана шу га муносиб мақсадни тўғри англайдиган, ишни ундайдиган одамларни танилаш, жой-жойига қўйишдан иборатдир. Ислохот қачон тадриж бўлади? Агар масъул кадрлар бу ислохотни тегаранг англайдиган, жонқурак, ватанпарвар бўлсалар, юртимиз, халқимиз ўзларини, ишларини қўлига олиб, ишга тушиб кетсин, ишга тушиб кетсин, ишга тушиб кетсин. Бу узоқ, мураккаб жараён эканини ҳамма яхши унинг олмоғи лозим. Бизни бир қўшимчилигимизда бўлаётганидек, «илгирлаб кетиш»га уриниш, муддатларни аниқ белгилаб қўйиш яхши самара бермайди. Бунга охири-охирида ҳаётимиз издан чиқарилади. Меҳнатчиларимиз ижтимоий ҳимоя қилишнинг иложи бўлмай қолади.

Ишонимизда инки йўналиш баб-баравар — бақамти бориши керак. Биринчиси, янги давлат, янги тузумнинг шакли, андозасини яратиб бўлса, иккинчиси, ана шу га муносиб мақсадни тўғри англайдиган, ишни ундайдиган одамларни танилаш, жой-жойига қўйишдан иборатдир. Ислохот қачон тадриж бўлади? Агар масъул кадрлар бу ислохотни тегаранг англайдиган, жонқурак, ватанпарвар бўлсалар, юртимиз, халқимиз ўзларини, ишларини қўлига олиб, ишга тушиб кетсин, ишга тушиб кетсин, ишга тушиб кетсин. Бу узоқ, мураккаб жараён эканини ҳамма яхши унинг олмоғи лозим. Бизни бир қўшимчилигимизда бўлаётганидек, «илгирлаб кетиш»га уриниш, муддатларни аниқ белгилаб қўйиш яхши самара бермайди. Бунга охири-охирида ҳаётимиз издан чиқарилади. Меҳнатчиларимиз ижтимоий ҳимоя қилишнинг иложи бўлмай қолади.

Мажлисида «Халқ хўжалиги тармоқларининг иш ажуллари, Ўзбекистон Республикасининг 1992 йилги бюджетни асосий параметрларининг бажарилиши ва 1993 йилда республика иқтисодиётини ривожлантиришнинг чора-тадбирлари тўғрисида»ги масала кўриб чиқилди, ўтган халқ хўжалиги йилда қўлга киритилган муваффақиятлар ва йўл қўйилган жиҳидий камчиликлар ҳақида фикр юритилди. Иқтисодиётимиз тармоқлари шў натижаларидан тўғри хулоса чиқариш ва белгиланган вазифаларни жорий йилда ишчилик билан амалга ошириш зарурлиги таъкидланди.

Мажлисида Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислон Каримов сўзга чиқди. Ислон Абдуғаниевич Каримов иқтисодий ислохот билан боғлиқ бир қанча муаммоларни ўртага ташлади. Бизда ислохотнинг илдизи чуқурдир. Давлат ўз бюджетига, корхоналар ўз бюджетига эга. Шундай экан, корхоналар давлат бюджетига қараб қолмаслиги, ҳотиржамликка ўргатмаслиги керак. Банкорт (сыйиш) тўғрисидаги қонуни шунча пайсалда солиниди, боқимандлик етар энди! «Вазирликларнинг шакли ўзгартириш, номи ўзгартириш, лекин номиёти-чи?» деган савол билан йилги йилларга муносабат қилиб Ислон Абдуғаниевич. Айрим соҳовоз директорлари хўжалиқларини жамоа хўжалиғига айлантиришига қарши, чуқунда директор яқнақоқ бўлолмайдилар, хўжалик боқимандлик касаллигидан воз кечишга мажбур бўлади. Ахир, мулкнинг чиқаман эгаси бўлиши керак. Эгасиз мулкнинг ахволи кечаяк кунимиздан маълум-ку!

Мажлисида Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислон Каримов сўзга чиқди. Ислон Абдуғаниевич Каримов иқтисодий ислохот билан боғлиқ бир қанча муаммоларни ўртага ташлади. Бизда ислохотнинг илдизи чуқурдир. Давлат ўз бюджетига, корхоналар ўз бюджетига эга. Шундай экан, корхоналар давлат бюджетига қараб қолмаслиги, ҳотиржамликка ўргатмаслиги керак. Банкорт (сыйиш) тўғрисидаги қонуни шунча пайсалда солиниди, боқимандлик етар энди! «Вазирликларнинг шакли ўзгартириш, номи ўзгартириш, лекин номиёти-чи?» деган савол билан йилги йилларга муносабат қилиб Ислон Абдуғаниевич. Айрим соҳовоз директорлари хўжалиқларини жамоа хўжалиғига айлантиришига қарши, чуқунда директор яқнақоқ бўлолмайдилар, хўжалик боқимандлик касаллигидан воз кечишга мажбур бўлади. Ахир, мулкнинг чиқаман эгаси бўлиши керак. Эгасиз мулкнинг ахволи кечаяк кунимиздан маълум-ку!

Бизнинг сиёсатимиз ўзгармасдир, — деб таъкидлади Ислон Абдуғаниевич, — чуқун ҳаётимизнинг ўзи бу сиёсатнинг тўғрилигини, ҳалқчил, сиёсат эканини тасдиқламоқда. Мен яқинда «Комсомольская правда» газетасининг бош муҳаррири билан суҳбат чоғида ижобий кўрсаткичлар жумхуриятимизда сўзга йилларда қатъий билан ўтказилган иқтисодий сиёсатнинг, аҳоли эҳтиёжаманд табакчалари ижтимоий

Ишонимизда инки йўналиш баб-баравар — бақамти бориши керак. Биринчиси, янги давлат, янги тузумнинг шакли, андозасини яратиб бўлса, иккинчиси, ана шу га муносиб мақсадни тўғри англайдиган, ишни ундайдиган одамларни танилаш, жой-жойига қўйишдан иборатдир. Ислохот қачон тадриж бўлади? Агар масъул кадрлар бу ислохотни тегаранг англайдиган, жонқурак, ватанпарвар бўлсалар, юртимиз, халқимиз ўзларини, ишларини қўлига олиб, ишга тушиб кетсин, ишга тушиб кетсин, ишга тушиб кетсин. Бу узоқ, мураккаб жараён эканини ҳамма яхши унинг олмоғи лозим. Бизни бир қўшимчилигимизда бўлаётганидек, «илгирлаб кетиш»га уриниш, муддатларни аниқ белгилаб қўйиш яхши самара бермайди. Бунга охири-охирида ҳаётимиз издан чиқарилади. Меҳнатчиларимиз ижтимоий ҳимоя қилишнинг иложи бўлмай қолади.

Ишонимизда инки йўналиш баб-баравар — бақамти бориши керак. Биринчиси, янги давлат, янги тузумнинг шакли, андозасини яратиб бўлса, иккинчиси, ана шу га муносиб мақсадни тўғри англайдиган, ишни ундайдиган одамларни танилаш, жой-жойига қўйишдан иборатдир. Ислохот қачон тадриж бўлади? Агар масъул кадрлар бу ислохотни тегаранг англайдиган, жонқурак, ватанпарвар бўлсалар, юртимиз, халқимиз ўзларини, ишларини қўлига олиб, ишга тушиб кетсин, ишга тушиб кетсин, ишга тушиб кетсин. Бу узоқ, мураккаб жараён эканини ҳамма яхши унинг олмоғи лозим. Бизни бир қўшимчилигимизда бўлаётганидек, «илгирлаб кетиш»га уриниш, муддатларни аниқ белгилаб қўйиш яхши самара бермайди. Бунга охири-охирида ҳаётимиз издан чиқарилади. Меҳнатчиларимиз ижтимоий ҳимоя қилишнинг иложи бўлмай қолади.

ПРЕЗИДЕНТ ҲУЗУРИДА ҚАБУЛ

18 февраль куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислон Каримов Татаристон Республикаси Бош вазир Мухаммад Собиров бошлиқ ҳукумат делегациясини қабул қилди. Президент меҳмонларга ижтимоий-иқтисодий вазият ва бозор иқтисодиётга ўтишда Ўзбекистоннинг ўз йўли хусусида сўзлар экан, мамлакатимиз халқлари муносабатларида ўзаро манфаатдорлик сиёсатида амал қилаётганини таъкидлади. Татаристон Бош вазир Ислам Каримов Татаристон Республикаси бошлиқ ҳукумат делегациясини қабул қилди. Президент меҳмонларга ижтимоий-иқтисодий вазият ва бозор иқтисодиётга ўтишда Ўзбекистоннинг ўз йўли хусусида сўзлар экан, мамлакатимиз халқлари муносабатларида ўзаро манфаатдорлик сиёсатида амал қилаётганини таъкидлади.

ИЖАРА ХЎЖАЛИГИНИНГ БИР КУНИ

Қиш бекорчилик фасли эмас. Оҳангарон районидagi «Шодималик» ижара жамоасига борганимизда бунга яна бир бор ишонч ҳосил қилдик. Хўжалик ташкил бўлганига ҳали инки йил бўлгани йўқ. Аммо ўтган йилги — дастлабки ҳосил ва даромаддан жамоа аъзоларининг кўнгли тўқ. — Бултурги натижалар ёмон бўлмади, — дейди хўжалик бош ҳосилоти Абдувоҳид Қосимов. — Юринг, яхшиси ҳозирги ишларимиз билан танишасиз. Биз қирдаги гағлазорга бордик. Эндигина тонг отган бўлишига қарамай бу ерда одамлар гавжум. Тракторларга тиркалган агрегатлар билан гағлазорга минерал ўғитлар сеппилмоқда. Гағлачилик бригадаси етакчиси Алимқул Вердикюловни суҳбатга чорладик. — Режа бўйича 350 гектар ерга дон экишимиз лозим эди. Вирок кузда яна 100 гектар янги ер очдик. Унга ҳам бугдой ва арпа сеппдик. Натияжада майдон 120 гектарга қўнайди. Ҳозир умумий майдон 462 гектарни ташкил қилади. Майдон куздаёқ иш уриб қолган эди. Шуларга бутун ўғит бераямиз, — деди бригадир. — Одамлардан бултур катта даромад қилдик, — деб суҳбатни давом эттирди бош ҳосилот Абдувоҳид Қосимов. Жамоанинг 10 гектар майдонда олмаслари бор. Бу ерда ҳам иш қизғин давом этмоқда. Миршкор боғбонлар қиш бўлишига қарамайдан даракларга шакл бериш билан банд. Айни пайтда қанторлар орасидаги барча сув йўллари тозаланган. Дарахларнинг керакисиз шохларини олиб ташлаш, уларга шакл бериш ишлари охирига етказилаётди. Аҳмад Мингбоев, Абдуазим Мирзақуллов, Майрам Пайзақиев, Саттор Қувватов каби хўжалик аъзолари бу йушларда пешқадамлик қилишарди.

ҚУШ ХАБАР

Деҳқон қишда ҳам тиним билмайди. Буни Қарши районидagi «Қовчин» давлат хўжалиги ишчиларининг фаолияти миқолида яққол кўриш мумкин. Улар айни кунларда дала ишларини уюшқоқлик билан амалга оширмақдалар. Экин майдонлари вақтида шудгорлаб қўйилган. Айни кезларда сугорини шохобчаларини тозалаш, маҳаллий ўғит жамғарини соллаш авжида. Ариқ ва зовурларни тартибга келтиришда 300 дан зиёд ишчи ва механизатор қатнашмоқда. Паник Жўраев, Семенов Назаров, Чори Жаббаров, Хамро Қайновлар шуда фаол. Гўнг жамғаришга эса 10 тележка жалб этилган. Ҳар куни дала бошига 180 — 200 тонна маҳаллий ўғит чиқарилапти. Қишқи юмушлар Мурод Ҳақбердиев, Рўшно Бозоров бошлиқ агроучасткларда намунали йўлга қўйилди. Президент пировардида мажлис ахли диққат-этиборин республикада тинчлик ва осойишталикнинг барқарор бўлишига, қабул қилинаётган ҳар бир қонун ва қарорнинг ўз вақтида бажарилишини таъминлашга, ишчилик, порохўрликка қарши курашни бутун чоралар билан кучайтиришга қаратди. Ишонимизда тартиб-интизом бўлмас экан, — деди Президент, — қўзлаган мақсадимизга эриша олмаймиз. Раҳбар тадбиркор, изланувчан, ташаббускор бўлиши шарт, республикамизнинг бугуни ва эртаси учун жон куйдириши, яхши ишларимиздан қўнгли кўтарилиши, ёмон ишларимиздан қўнгли ўқиниши керак. Ҳар бир вақти ўз ишига талабчан бўлиши, тармоқ ишидан юнликни қўнгли кўтариши керак. Қачонки тартиб-интизом бўлса, ислохот амалга ошади. Мен ҳам сизларнинг ўринида бўлганман. Мен юқоридан туриб талаб қилаётганим йўқ, ўзини сиёсий ўринингизга қўйиб, сиёсий даринида қовуриб гапирарман. «Сен менга тегма, мен сенга тегмайман» қабилда иш тутини бизга ирашмайди. Вазирлар маҳкамасининг бу гаги мажлиси республикамиз иқтисодий ва ижтимоий ҳаётини доир муқим масалаларини тегаранг қилгани, эртанги кун режаларини тегаранг қилгани, рост-гўйлик ва талабчанлик руҳида ўтгани билан ибратли бўлди.

ЕР—ХАЗИНА

Деҳқон учун осон келган йил йўқ. Ўтган йил ҳам худди шундай бўлди. Лекин хўжалигимиз аъзоларининг мардонавор меҳнати эвазига мўл ҳосил етиштирилди. Ҳар гектар ердан 30 центнердан сифатли саннат ҳосил олишган даромад 67 миллион сўми ташкил қилмоқда. Хўжалигимизнинг 1410 гектар экин майдони бор. Шундан 950 гектариди бултур гўза ўстирилди. Биз кейинги пайтда агротехника қўлдаларига қатъий амал қилаётганимиз, алмаш-алмаш экинни тўғри ташкил қилганлигимиз сабабли ҳосилдорлик омиб бормоқда. Гўза — беда, гўза-макмақ, хори, гўза—шоли алмаш-алмаш экляпти. Мат-лукини, беда тупроқ дондорлигини таъминлаб, унинг таркибидagi табиий азот миқдорини қўлайтирилади. Бир қанча бригадаларда бу усулга амал қилиниб мўл ҳосил етиштирилмоқда. Собир Хўжаев етакчилиги қилаётган 9-бригада деҳқонлари 82 гектар майдоннинг 30 гектарига ҳар йили бедани алмаш-алмаш эклади. Беда экин-кин майдон камида 3—5 йил туради. Бригадада ҳар гектар ердан олинатган ҳосил 35 центнердан ошди. Йиллик режа ўтган йили 123 фоизга эди. Шунингдек, Юсуфбой Саидов, Эгамберган Нажимов, Гуллима Рўзимовлар бошлиқ қилаётган бригадаларда ҳам маълум усулга амал қилиниб мўл ҳосил етиштирилди. Жамоа хўжалигимизда ҳар кузда ер сифатли шудгорлаб қўйилди. Кейинги пайтда ерларнинг мелiorатив ҳолатини яхшилашда ҳам қатор тадбирлар амалга оширилмоқда. Ҳозирги мураккаб экологик вазият ерга ёмон таъсир этапти. Шу боис ернинг иложи борича маҳаллий ўғит билан ўғитлаш лозим. Бунга қувиш, ўртача шурланган майдонлар ҳам бор. Бу жойларда алоҳида тадбирлар ўтказиш лозим. Амалга ошираётган ишларимизнинг самараси албатта, яхши бўлмоқда. Масалан, кузда шудгорланган майдонларда гўза яхши ривожланади. Шунингдек, экиннинг унумдорлиги ошади. Ўтган йили октябр, ноябрь ойларда 600 гектар майдон шудгорланди. Қолгани эса декабр ойида ҳайдалди. Шу билан бирга кузда шудгорланган ерда вилт касаллиги бўлмади. Айни пайтда мутахассислар, бригадаларда касаллик борлиги ва уларни бартафот этиш йўллари ҳақида иш олиб бормоқдалар. Деҳқонлар ер ҳамир бўлса, ўғит унинг хамиртуртириши деб бекиз айтишмаган. Кейинги йилларда далаларга минерал ўғитлар солиш омиб бормоқда. Аммо бу маҳаллий ўғитнинг аҳамиятини қанчаларини таъминлаш, еримизнинг эҳтиёжи маҳаллий ўғит нормасини қўлайтиришимиз лозимлигини талаб қилмоқда. Шу бос айни пайтда хўжалигимиз аъзолари далаларга гўнг чиқаришмоқда. Бунга барча техника сафарбар қилинган. Ҳозиргача 500 тоннадан зиёд маҳаллий ўғит жамғарилди. Мўлжалимиз ҳар гектар ерга 30 тоннадан гўнг солиш. Охириги пайтда ер бундай ўғитларга тўйинтирилатган сабабли ёмғир чувалчанглири қўлайиб қолди. Бу жонозлар ерни юмшатиб, экин ривожланишига шароит яратиб беради. Ҳозир хўжалигимизда дала ишлари қизғин давом этмоқда. Ариқ-зовурлар тозаланапти. Майдонлар шўр ювишга тахт қилиб қўйилган. Ерга тўғри муносабатда бўлаётганлигимиз, уни ўз вақтида ўғитга тўйинтириб, тупроқнинг соғломлигини таъмин етаетганлигимиз, зараркунанда ва касалликларга қарши биологик усулни қўллаётганлигимиз туфайли на фақат пахтачиликда, деҳқончиликнинг бошқа соҳаларида ҳам юқори натижаларга эришмоқдамиз. Ниятимиз жорий йилда ҳам барча тармоқлардан мўл ҳосил олиш. Ишончимиз комилки, ҳозирги амалга ошираётган ишларимиз бунга пухта заминдир. А. БЕКЧОНОВ, Гурлан районидagi А. Навоий номи жамоа хўжалиги бош агрономи. Б. ШАМСИЕВ.

«ЖАМИЯТДАГИ СИЕСИЙ ҲАМЖИХАТЛИК—ИҚТИСОДИЙ ИСЛОХОТЛАРНИ АМАЛГА ОШИРИШНИНГ ЗАРУР ШАРТИ» ХАЛҚАРО АНЖУМАНИНИНГ ҚАТНАШЧИЛАРИГА МУРОЖААТ

Халқаро семинар қатнашчиларини сийдиқидилан кутлайман. Бу анжуман Марказий Осиё давлатлари раҳбарларининг яқинда Тошкентда ўтказилган учрашувида қабул қилинган қарорларни рўйбога чиқаришда муҳим аҳамият касб этади, деб умид қиламан. Анжуман мамлакатларимиз иқтисодий ислохотларни жадаллаштириш мақсадида турли сиёсий кучларнинг жипслашувини чуқурлаштиришга иштирокчиларини қўлайиб беради. Биз жамиятдаги вазиятнинг барқарорлиги туфайли мустақилликнинг қиёсда даври мобайнида эришган ижобий натижаларимизни баҳам кўришга таянмиш. Айни вақтда жаҳоннинг турли мамлакатларидаги сиёсий ва иқтисодий ўзгаришлар таърибисиз зўр қизиниш уйғотмоқда. Ўзбекистоннинг янги Конституциясида инсон ҳаёти энг олий қадрият деб эълон қилинган. Биз инсонлар учун тинчлик ва осойишталикни таъминлаш йўлида ҳамма ишни қилишимиз. Шунинг таъкидлашим керакки, биз учун сиёсий барқарорлик — шунгача бир мақсад эмас, балки маҳаллий иқтисодий ислохот вазифаларини ҳал этишнинг асосий шартидир. Буисиз Ватанимизнинг кейинги тараққиёти ва риваж топишини тасаввур этиш қийин. Қоний ишонч билан айтманки, семинар жамиятда сиёсий ҳамжиҳатликка эришишнинг ўзинга хос янгича йўллари топиш имконини беради ва Марказий Осиёда барилаш жараёнларини чуқурлаштиришга қўмақлашади. Анжуманининг барча қатнашчиларига ишларида муваффақият, бахт-саодат ва омонлик тилайман. Эҳтиром билан Ўзбекистон Республикасининг Президенти Ислон КАРИМОВ. Тошкент шаҳри, 1993 йил 17 февраль.

СЕРДАРОМАД СОҲАГА АЙЛАНДИ

Пахтачи районидagi Абдуазиз Аллаёв номи жамоа хўжалиғида етти хазиналик бири — паррандачиликка алоҳида эътибор берилапти. Неъмат Сайфуллаев бошлиқ оилавий зевно аъзолари жониворларни меҳр билан парвартишмоқда. Улар ўтган йили 80 миң донга туҳум топириб, йиллик режани ортиғи билан бажардилар. Тадбирлар шарофати туфайли бу йил товуқлар соғини миң бошга етказилди. Тадбирлар ташкилотчилиги

ХАКИМЖОН ИБРОХИМОВ (СУРАТДА) Беш-АРИҚ РАЙОНИДАГИ «РАПҚОН» ЖАМОА ХЎЖАЛИГИ ҚЎЙЧИЛИК ФЕРМАСИНИНГ ЁШ ЧЎПОНИ.

Касбани чин қилдан севади. Шу қишлоқ қишлоқ кунларда жонбозлик кўрсатиб ишлади, ўзига биритилган 200 бош қўй-қўзунинг иштхон даяридан бетагафот олиб чиқишга астойдил ҳаракат қилаяпти. Р. АКБАРАЛИЕВ олган сурат.

Шоҳрихон районидagi Алишер Навоий номидаги жамоа хўжалиги сут-товар фермаси меҳнаткашлари...

СУРАТДА: пешқадим ситгир соғувчи З. Нисёзова.

К. КАРИМОВ олган сурат.

ДУРКУН ҚЎЗИЛАР

«Гигант» жамоа хўжалиги чорвадорлари қиш-қировли кунларда қўй-қўзлар парварлигини кучайтиришмоқда.

Т. ТОШҲАЛАТОВ. Задарё райони.

СОЗ ЎТМОҚДА

Конимех районидagi «Шоҳрихон» давлат наслчилиги хўжалиги айловларида ҳам чорва қишлови кўпийлаштирилди.

ШИРИН СУТ ТАЙЁРЛАНЯПТИ

Шаҳрихон сут заводи меҳнат жамоаси кичикчиройлар учун жуда тақчил бўлиб қолган қуюқ ширин сут ишлаб чиқаришни йўлга қўйди.

Завод маъмурияти ташаббуси билан ўтган йили корхонанинг туманларга жойлашган сут қабул қилиш пунктлари атрофидаги беш гектар ерга қандлавлари экилган эди.

Янги ташкил этилган тажриба цехида кунига 250 кило қуюқ сут маҳсулотини ишлаб чиқарилиб, болалар боғчаларига, давонлаш муассасаларига, қандолатчилик цехларига сотилмоқда.

Пахтакор райони 1992 йилги давлатта гўшт ва сут сотиш тошириқларини урдалай олмайди. Аксарият хўжаликлар жой омиқорона ташкил этолмай, тармоқдан каттагина зарар қўришди.

Бугунги мақолаимизда фақат тақридан берилиб, кимларнидир айбдор кўрсатмоқчи эмасмиз. Мақсадимиз масалага ҳолисона ёндошиб режалар барбод этилиши сабабларини атрофлича таҳлил этмақдир.

КЎПДА БАРАКА

Ҳозир ҳеч кимга осон эмас. Иқтисодий қийинчилик кўпчилигини қийнаб қўйди. Қишлоқ хўжалигининг қайси соҳасини олган муаммолар бор.

— Тан олиш лозим, камчилигимиз кўп, — дейди вақтинчалик директор вазифини бажарувчи Эсонбой ака Мақсадов.

Албатта, кунига ҳар соғин ситгирдан соғиб олинган сут ўртача беш килограммга чиққани маъмул ҳисобланади.

О. ЖУМАНАЗАРОВ.

лаг талаб этмайдиган мол-ҳайвонлар қўриш керак. Ҳозир аксарият хўжаликлар шундай қилишяпти.

ТАҲЛИЛ НИМАНИ КЎРСАТДИ

ХАТОЛАР, САБОҚЛАР

Чорвадорларда бир ҳикмат бор. Уни ҳар бир ферма пештоқига эслатма сифатида ёзиб қўйса зарар қилмайди.

Ҳўжалик раҳбарлари ўзaro кенгашиб, соҳадига аҳолини ўнглаш мақсадида бош зоотехникларга тажрибали мутахассис Яхшилик Аблибайровани лозим топди.

— Соҳани ривожлантириш мақсадида бугун 1,154 гектар унумдор ер ажратиш озуқа экинлари етиштирилди.

— Қишлоғга 3,200 тонна беда пичани, 835 тонна силос, 360 тонна лағла ва бошқа озуқалар жамғарилади.

рур бўлган сут, гўшт, мой, туҳум каби маҳсулотлар нархи ниҳоятда қimmatлашган ҳозирги даврда ушбу заводлар фаолиятини халқ аҳтиёжига тўла йўналтириш лозим.

САҲОВАТ

Тўрақўрган — Наманган вилоятининг сўлим шаҳарларидан. Соғини икки бетидаги боғлар, бежирим иморатлар қалбингизга завоқ бағишлаб, кўзингизни қувонтиради.

— Аслида бизда маъмурият ҳам, маъмуриятчи ҳам йўқ ҳисоби, — деди кулиб Маҳмуджон ака.

Бозор иқтисодийга ўтиш даврида юзага келган қийинчиликларни: енгиллатиш мақсадида ўтган йилнинг ўрталарида хўжалигимизнинг ҳар бир азасига ойига 500 сўмдан 12,5 минг сўмга етди.

— Адамшарингиз, худди шу киши қурдиряптилар бу бозорни, — саволига баравар жавоб қайтаришди дарвозанинг чақ тарафиди қўйказига дўконда савдо қилётган йигит.

— Урнини тўлдириб бораёямиз, — давом этди Маҳмуджон ака. — Қорамол соғини 300 бошга, қўйни 400—500 тага, отни 30 бошга, тоғани 5,5 мингтага етказамиз.

— Урнини тўлдириб бораёямиз, — давом этди Маҳмуджон ака. — Қорамол соғини 300 бошга, қўйни 400—500 тага, отни 30 бошга, тоғани 5,5 мингтага етказамиз.

Оқсил нақадлар муҳим аҳамиятга эга экани барчага аён. Афсуски ҳозирги пайтда жониворларни озиқлантиришда ҳар бир озуқа биланги хисобига режадаги 105—110 грамм ҳазм бўладиган протеин ўрнига аксарият ўрниларда 60—70 грамм тўғри келади.

Қўй-қўзи ва қорамолларни протеинга тўйдиришда беданинг тутган ўрни ниҳоятда катта. Усимлик жадвал технология бўйича ўстирилганда гектардан 250—300 центнер пичан, яъни 13—15 минг озуқа бирлиги олиши мумкин.

Қўй-қўзи ва қорамолларни протеинга тўйдиришда беданинг тутган ўрни ниҳоятда катта. Усимлик жадвал технология бўйича ўстирилганда гектардан 250—300 центнер пичан, яъни 13—15 минг озуқа бирлиги олиши мумкин.

Жумҳуриятимизда қўй ва эчкиларни озиқлантиришда оқсил аҳтиёжининг 50—60 фоизини ташкил этади. Қиш даврида ҳатто 30 фоизга тушиб қолади.

Қўй беда гуллаб бошлаган даври энг фойдали ҳисобланади. Бир кило қўй бедада 46—56 грамм протеин сақланади, гуллаган пайтда сут—39 грамм бўлади.

Қўй беда гуллаб бошлаган даври энг фойдали ҳисобланади. Бир кило қўй бедада 46—56 грамм протеин сақланади, гуллаган пайтда сут—39 грамм бўлади.

Республикамизда паррандачиликни ривожлантириш учун ҳар йили камда 100 минг тонна соя шротини керак.

Олим мухоказаси ОҚСИЛНИ КЎПАЙТИРИШ ОМИЛЛАРИ

Таниқди мутахассислар К. Қорибоев ва А. Ким ўтказган тажрибаларда соянинг уни қаймоқли сутнинг ўрнини босадиган сунъий сут тайёрлашда яхши натижа берди.

моддасини 2 баробар кам ва лизин аминокислотасини 1,6 баробар кўп сақлайди. Узебекистон ёғ-мой корхоналарида янги технологиялар кам жорий этилганлиги туфайли юқори сифатли шротлар чиқарила бормайди.

Шундай катта аҳамиятга эга долзарб масалага шу кунгача етарли эътибор берилмабтир. Республикаимиз мустақилликка эришмасдан олдин 3 та гидролиз заводимиз (Андижон, Фарғона ва Янгийўл) Москвага қарашли эди.

Шавкат АКМАЛХОН ўғли, Ўзебекистон Республикаси Қишлоқ хўжалик фанлари академиясининг академиги, Ўзебекистон халқ депутати, жумҳуриятда хизмат кўрсатган фан арбоби.

1993 йил—Ҳожа Аҳмад Яссавий йили

НАМАНГАНДА ҲАЗРАТ АВЛОДЛАРИ

Дилрабо мусица инсонни фақат завқлангирингина қолмай, балки олжанобликка ҳам ундайди. Ҳар бир созаданинг ўз сози, овози бўлгандек, ҳар бир соза турининг ҳам ўз сеҳри бор. Улар орасида дўббира овози айниқса ўзгача.

Шаҳрисабз районининг «Ўзбекистон» жамоа ҳужалиғида истиқомат қилувчи Эшон ака Раҳимов кўлидан болаликдан дўббира тунмайди. У куй чалганда диллар тўқилганини яйрайди. Ҳўжаҳуросон қишлоғида Эшон ака санъатнинг муҳлислири кўй.
СУРАТДА: Эшон ака Раҳимов куй чалаётган.
Б. ИСМОИЛОВ олган сурат.

ДАМ ОЛИШ САҲИФАСИ

ШАЙТОН СУВИ

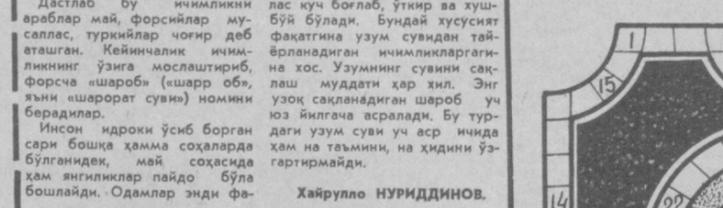
Ривоят қилишларича, Нух алайҳис-саломнинг кемасидан Шайтон узум уруғини ўйиб олиб қўйибди. Нух, берча ҳайвонларни оёққа турғазиб, узум уруғини топиб келишни буюрибди. Ҳайвонлар элти-югуриб Шайтонни топиб келтирибдилар. Шайтон дебдики: «Агар узумга уч марта суз куйишимизга руқсат берсангиз, уруғларини олиб берманман. Нух бу шартга рози бўлибди. Шайтон уруғларини қайтарибди. Манзилга етган, узум уруғини ерга экибдилар. Шайтон уни уч марта суғурибди. Биринчи қат тўқилганини қони билан, иккинчи қат эрсонининг қони билан, омаги га тўғиз қони билан суғурибди. Бу узумнинг сувидан чоғир пайдо бўлибди. Ундан ичган одам аввал тулки бўлиб, танимган одам билан дўст тутишиб олган. Ундан мастроқ бўлган, эрсондек ботир бўлиб, ҳаммага пул улашаверди, ҳамма ти жўш уриб кетар экан. Ундан ҳам маст бўлган, тўғиз қонидан қўйиб бўлиб, ҳеч қандай шиддан тап тормас, хатто жиноят қила олар экан.

Чоғир, яъни ичмилкининг пайдо бўлишига доир ривоят ана шундай. Бу бир ривоят, афсона бўлса-да, маст одамнинг тулки, шер ва тўғиз қиёфасига кире олиши жуда да ҳаққоний ва ҳаётий ифода-ланган.
Кайф қилишга ўрганган одам бора-бора ичмилкибоғга айланади. Ичмилкика ружу кўйган одам эса боғи ривоятда айтилгандек, тўғиз қиёфасига кириб, ўз феъли ва қилишлари билан атрофдагиларнинг лезъатига дучор бўлади.
Археологик маълумотларга қараганда, узум ўсимлиги дастлар Осн китъасида, хусусан, Урта Осн, Эрон, Озарбайжон, Гуржистонда пайдо бўлган. Демак, тахмин қилиш мумкинки, узум сувидан олинадиган ичмилки айнан шу ерларда бунда бўлган.
Дастлаб бу ичмилкини араблар май, форсийлар мусаллас, туркийлар чоғир деб аташган. Кейинчалик ичмилкининг ўзига мослаштириб, форсча «шароб» («шарр об», яъни «шарбат суви») номини берадилар.
Инсон идроки ўсиб борган сари бошқа ҳамма соҳаларда бўлганидек, май соҳасида ҳам энгилликлар пайдо бўла бошлайди. Одамлар энди фа-

қат узумдан эмас, балки бугдойдан, гурчдан, арпадан, лавлагидан, шолғомдан, атиргул баргидан, мойчекка гулидан шароб тайёрлайдиган бўлидилар. Шу тарихга гулб, бўза, бода сингари ичмилкилар пайдо бўлди.
Вақт ўтган сайин фан ривожланди, жамият тараққиёти ўсиб борди. Натикда шу соҳада савдо қилувчилар пайдо бўлди. Бир-бирларидан ўзини учин савдогарлар гаройиб ичмилкилар ўйлаб бода кам микдорда чиқариб ичмилкилар Ташкентдан қилиб келибди. Ташкент қишлоғи май тайёрлайдиган қорхоналарни оғанларидан кейин эса бутун дунёни саноксиз ишлаш ишларидаги «шайтон суви» босиб кетди. Ривоятларга қараганда, пайғамбарлар шайтонларни доимо кўза ёки ишлаш ишларида қамаб кўра эканлар. Бунинг қарангичи, шайтон суви ҳисобланган шароб ҳам ханузгача ишлаш ишларида ҳўжумларда макон топади.
Шундай қилиб, XVIII асрда аввал Америкада, кейин Гурбий Европада шароб ишлаб чиқариладиган дастликчи қорхоналар ишга тушди. XIX асрда эса бундай қорхоналар бунтун дунёга тарқаб кетди. Шунинг асри бу соҳанинг қўқийи эришган даври бўлди. Шароб тайёрловчилар жуда кимликчил ва ранг-баранг ичмилки турларини ўйлаб топдилар. Урта Оснда XIX асрнинг иккинчи ярмигача фақат биз, чоғир, гулб ва мусаллас кўйларди. Кейин бу ерга рус арағи ҳам кириб келди. Шунинг айтиб ўтиш керакики, спиритдан тайёрланган арақ узум сувини четга суриб чиқарди.
Қадимда шароб ва мусалласларни хумларга солиб, оғани маҳкамлаб, қоронғи ер-туваларга беркитиб қўйганлар. Шароб шу ҳўлда 60—70 ва хатто 100 йилгача атаверган. Чунки узок мuddат ҳаво ва ёруғлик кўрмай ётган мусаллас куч боғлаб, ўткир ва хушбўй бўлади. Бундай хусусият фақатгина узум сувидан тайёрланган ичмилкиларгагина хос. Узумнинг сувини сақлаш мuddати ҳар хил. Энг узок сақланган шароб уч йоз йилгача асралади. Бу турдаги узум суви уч аср ичмиде ҳам на таъминки, на ҳидини эз-гартрмайди.

Муҳтор СУЛАЙМОНОВ тўплаган.

БОШҚОТИРМА

Ҳайрулло НУРИДДИНОВ.

Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ ҳўжалик вазирлиги жамоаси механизациялаштириш ва электрлаштириш бош бошқармасининг етакчи мутахассис олими О. С. Абдиназарова ораси
Тўғоной ХОЛМАТОВНИНГ
вафот этганлиги муносабати билан чўғур таъзия изҳор қилади.

А. АЛИЕВ тўплаган.

МУАССИСЛАР: Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ ҳўжалиги вазирлиги, «Ўз-плодовощвинпром» концерни, Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги, «Қишлоқ ҳақиқати» журналистлари жамоаси.

Манзилгоҳимиз: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КўЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР, Муҳаррир ўринбосарлари —33-44-43, 33-16-27. Масьул котиб—33-09-93, Масьул котиб ўринбосарлари—32-56-25. Дехқончилик бўлими—32-56-35, 32-54-51, 33-09-93. Қайта ишлаш сановати бўлими—32-56-31. Иттиҳомий ҳўвт бўлими — 32-56-34. Чорвачилик бўлими—32-56-22. Мелиорация ва қишлоқ қурилиши бўлими — 32-56-33. Мадааният, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36, 33-09-93. Аҳборот ва спорт бўлими — 32-54-54. Шикоят, хат ва масьмурий органлар бўлими — 32-54-49, 32-54-52. Безатиш бўлими — 32-58-79.

РАМАЗОН ОЙИ

Бисмиллоҳир Раҳмонир Раҳим!
Ислам динининг беш асосий руқнларидан бири рўза тутмоқ эканлиги ҳаммамизга маълум. Бу йилги Рамазон ойи 22 февралдан бошланади. Ҳижрий йил тақвимида ана шундай кўрсатилган. Гарчи мўъмин-мусулмонлар муборак Рамазон шарофатини яхши билсалар-да унинг асосий моҳиятини яна бир бор эслаб ўтмоқ фойдадан ҳўли бўлмас.

Рамазон ойида ўзини дини Ислам эътиқодига мансуб деб ҳисоблаган ҳар бир мўъмин-мусулмон 30 кун рўза тутмоқ фарз. Беморлар, сафардагилар, ҳўмилдор, эмизлик, ой кўрган аёллар бундан мустасно. Лекин кейинчалик тутиб бериши савоб. Рўза тутиш кундузи ейиш, ичишдан ўзини тиймоғидир. У киши иродасини чиниқтириб, оч ва муҳтож одамларга нисбатан тўқлар қалбиде меҳр-шафқат уйғотади. Шунингдек, йил давомида бетартиб оқатланишдан қелиб чиққан касалликлардан одамни тозалайди.

Рўза вақти тонг ёришмасдан бошланиб, кун ботишига қадар давом этади.

Пайғамбаримиз Муҳаммад Алайҳис-салом рўза фазилияти ҳақида шундай деганлар: «Рўза (тутмоқлик) дўзоҳ ўтидан асровчи воситадир! Бинобарин, рўза тутган киши ҳақорат сўзларини тилга олмасин, сўзлашганда бақирмасин, бирини масҳара қилмасин. Агар бирор киши рўзадор билан уришса ё ким уни ҳақорат қилса, рўзадор икки бор: «Мен рўзамен» десин! Аллоҳ қасамд килиб айтурменки, рўзадорнинг оғзидан келган бўй Аллоҳ наздида мушк анбар бўлидан ҳам хушбўйроқдир, чунки Аллоҳ таоло «Рўзадор мени деб еб-ичмас ва мени деб рўза тутар, бинобарин унинг мукофотини ўзим бергай-дурмен ва ҳар бир яхшилиги эвазига мендан ўн баробар мукофот олгусидир», — дейди.

Рамазон ойи муборак бўлсин, азизлар!

РЎЗАНОМА

МУБОРАК РАМАЗОН ОЙИНИНГ ТАҚВИМИ

1413 ЙИЛ ҲИЖРИЙ — 1993 ЙИЛ МИЛОДИЙ

Саҳарлик ва ифторлик вақтлари (Тошкент вақти билан)

Феврал-Март ойлар	Ҳафта кунлари	Рамазон ойи	Саҳарлик соатга	Ифторлик соатга
23	Сепанба	1	5—27	18—06
24	Чоршанба	2	5—26	18—07
25	Пайшанба	3	5—24	18—08
26	Жума	4	5—23	18—09
27	Шанба	5	5—22	18—10
28	Якшанба	6	5—20	18—11
1	Душанба	7	5—19	18—12
2	Сепанба	8	5—19	18—14
3	Чоршанба	9	5—17	18—15
4	Пайшанба	10	5—15	18—17
5	Жума	11	5—12	18—19
6	Шанба	12	5—10	18—20
7	Якшанба	13	5—08	18—21
8	Душанба	14	5—06	18—22
9	Сепанба	15	5—04	18—23
10	Чоршанба	16	5—03	18—24
11	Пайшанба	17	5—01	18—26
12	Жума	18	5—00	18—27
13	Шанба	19	4—59	18—28
14	Якшанба	20	4—58	18—30
15	Душанба	21	4—56	18—31
16	Сепанба	22	4—54	18—32
17	Чоршанба	23	4—53	18—33
18	Пайшанба	24	4—51	18—34
19	Жума	25	4—49	18—35
20	Шанба	26	4—48	18—36
21	Якшанба	27	4—46	18—37
22	Душанба	28	4—44	18—38
23	Сепанба	29	4—42	18—39
24	Чоршанба	30	4—40	18—40

Изоҳ: Рамазон ойининг 23 февралда бошланиши 1413 ҳижрий диний тақвимга биноан кўрсатилди. Ойнинг чиқиши бир кунга фарқ қилиши мумкин.

Газета саҳифаланаётганда рамазоннинг бир кун олдинга сурилгани, яъни 22 февралдан бошланиши маълум бўлди.

Муҳтор СУЛАЙМОНОВ тўплаган.

БОШҚОТИРМА

Бўғиға: 3. Парранда учун уйча. 25. Махсус белги.

ЭНИГА: 13. Сабот, чида. 24. Тартиб, қонда. ШАҚЛ ТЕПАСИДАН: 1. А. Муҳтор асари. 2. Ғзбек шоири. 4. Отлар уюри. 5. Рад эши. 6. Рўза ойи. 7. Қўюқ оқ ширинлик. 8. Тошкентнинг Шайхонто-вур даҳасидаги дарё. 9. Ғзбек адаби, давлат арбоби. 10. Фурсат. 11. Шодийна маросим. 12. Бозор оқсоқо-ли. 14. Новвийчилик асоби. 15. Парда қанотли ҳашарот. УРТА АЙЛАНАДА: 16. Нўллош Охунбоев ҳақида яратилган роман. 17. Қўшиқ. 18. Теваарадаги муҳт. 19. Тошириқ, бўйғур. 20. Сўроқни билдирувчи сўз. 21. Мусбат зарядланган заряд. 22. Тадбиқ чора, илож. КИЧИК АЙЛАНАДА: 23. Қардош жумҳурият.

Фавз АБДУҚАҲҲОР ўғли тўзган.

Яқинда Наманган райони ҳўдудда қатнайдиған «Мир-ишпор» — «Ташбулоқ» автобусига чиқдим. Ҳамро-ишимиз, район таъмирлаш ишлас чинариш қорхонаси ишчиси Тўлқинбой қизик бир воқеани айтиб, ҳамма-нинг диққатини ўзига торти-ди.

Унинг гапига қараганда Раҳматов қишлоқ кенгаши-нинг Муллақудун қишлоғи қабристонини қайта тартиб-га келтираётган пайтда одам бўйидек келадиган япакчи, шажара тош топилибди. Унда араб алифбосида шу қа-бристонга қўйилган улуг ки-шилар ҳақида маълумот бор экан. Ҳеч ким тўлали-гича ўқий олмабди. Яқинда бу ерга бир олим келиб тош-да битилган номани ўқиб бе-рибди. Маълум бўлишича, қабристонга Аҳмад Яссавий авлодларидан икки-уч киши қўйилган экан.

— Бу ҳақида батафсил-роқ қилишни истасангиз. Ҳўжақишлоқда япавчи Эр-ғашхўжа Ҳамзаева учра-шинг. У киши ҳўжалар авлодидан бўлиб, уларнинг яқин қариндошлари машҳур шоир, маърифатпарвар Исоқ-хон Жувайдуллахўжа ўғли Ибротдир. Тошдаги битик-ларнинг арабчадан ўзбекча-га ўғтирилган тўла матни ҳам ана шу Эрғашхўжа акада сақланмоқда, — сў-зини мухтасар қилди Тўл-қинбой.

Вақт топиб Эрғашхўжани йўқлаб бордим. Эрғашхўжа қишлоқнинг қитдиорли, маъ-рифатли йигитларидан экан. У киши билан суҳбатлашиб, дилимдагини айтдим.

— Тўлқинбойнинг гапи тўғри, — деди Эрғашхўжа ва иккаламиз йўлга чиқдим. Кўп ўтмай қишлоқнинг кун ботиш томонидаги тепалик-ка жошлаган қабристонга кириб бордик, қадрларни кўздан кеңирдик. Учга қабр ёғоч панжаралар билан ўрланган.

— Аҳмад Яссавий авло-дларининг қабири мана шу, — деди Эрғашхўжа қадрларни кўрсатиб. Улар устида икки-та тош бўлиб, шу ерга дафи қилинган кишиларнинг исми-шарифлари ёзилган эди.

— Кекасаларимизнинг гу-воҳлик беришларича, қа-бристон айвони кўлаб ту-шиб, тошларни босиб қол-ган. Шунда тошлар ғойиб бўлган. Бирн эса ҳўзир қабристон айвонида сақлан-моқда.

Биз ўзаро суҳбатлашиб ҳўжра айвонига кириб бор-дик, деворига суяб қўйилган бир кватрат метрдан узун-роқ яхлит тош турбиди. Ун-га ёзилган арабий сўзларни бирма-бир ўқийман. Эрғаш-хўжа қўйилган ён дафта-рчасини олиб шундай дейди:

— Раҳматли ҳамқишлоғи-миз Иўдошали Эгамбердиев кунларнинг бирида бир олим киши билан келиб, тошдаги битини ўқидилар. Мен ҳам шунда ҳўзир бўл-ганман. Олим киши араб-чадан ўзбекчага ўғтирган бит-тиклари дафта-рчама муҳ-рлаб олган эдим. Мана ўша сўзлар:

«Ҳўжи Эшон Туркисто-ний, 1251 санаи ҳижрий. Асатулло Ҳўжи Эшон, 1323 санаи ҳижрий.

Бўлар Ҳўжи Аҳмад Ясса-вийга қариндошлар.

Улар шу қабристонга дафи қилинганлар.

Бизнинг суҳбатимизга қабристоннинг мутасаддиларидан бири, қишлоқнинг энг кекаса, табаррук киши-си Иброҳим ота Ҳўжаев қў-шилдилар.

— Бу қадр тошининг та-рихини мен яхши биланман. Ушанда 1920-25 йиллар эди. Туркуфонлик Исоқхон Жу-вайдуллахўжа ўғли Иброт қишлоғимизга эъз-тез келиб, гал ушбу қадрларни

зиёрат қилардилар. Биз уларни қози домла деб ата-дик. Улар қишлоғимизга кел-ган кун байрамга айланиб кетарди. Масжидларга бо-риб биз билан бирга намоз ўқидилар. Китобхонлик бошланарди. Сўнгра дунё хабарларидан бизни огоҳ эртдилар. Русия шаҳарла-ри, Оснбдаги мусулмон мам-лакатлари, Европа мада-нияти ҳақида соатлаб ҳўжра қилиб берадилар. У киши-нинг суҳбатларини тинглар эканмиз, гўё ўзимизни сай-ру сабҳатда юргандек сезар-дик. Ушандаёқ шоир Иброт музлатгич, оташ аравалар,

ҳаммом, сурат оладиган ап-парат, кино апарати, ки-тобларни чоп этадиган ма-шина ҳақида гапириб, биз-ни лол қолдирган эдилар. Та-баррук бу тошни ҳам Иб-рот домланинг ўзлари чўки-б билан чекиб, ёганлар. Бир кунни шоир Иброт:

— Бу ерда улуг киши-лар дафи қилинган, шулар-нинг номлари абадий бў-лиши учун шу яхлит тош-ларни тордан олиб келиб, сайқалладики, марҳўмларнинг номларини ёздик. Ҳали бу-ларни авлодларимиз ўқиб ўрганади, — дедилар.

Ушанда қабрга тош қў-йиши маросимда Ҳўжа қи-шлоғимизнинг энг улуг, та-баррук кишилари қатнаш-гандай. Бу тош иккита эди. Уларнинг бирида шеър би-тилганди, тўра бурчак ша-клида эди. 1937 йил ҳамма-мизнинг хотирамида даҳ-шатли қора йил бўлиб муҳр-ланган. Шу йил Иброт дом-ла ҳўбига олинди. Андижон турмасига қамалдилар. Шун-дан сўнг ном-нишонсиз кетдилар.

Кейинчалик маълум бўл-дики, куч-қувватдан қол-ган, 76 ёшдаги кўроний—Иброт домлани турмада минг азоблар билан қий-нашган. Тенгсиз қийноқлар шоирни адоий тамом қил-ган.

Шу йилларда саводли муллалар, ҳатто исломий китобларга ҳам қирон кел-ди. Қабристонлар топталди, мазорлар, зиёратгоҳларга бориш, масжидларда номоз ўқиб таъқиқланди. Ҳалқи-мизнинг минг йиллик урф-одатлари оёқ ости қилинди. Ҳатто фарзандларимизнинг суннат тўйларини ҳам бер-кипти қилардик. Ҳалқ қан-дайбид ҳадикда яшарди. Иброт домла томонлардан қўйилган бу ноёб қабр то-ши ҳақида ҳам ҳеч ким ўйла-май қўйди. Ҳамма ўз жони-ни сақлаш пайнда бўлди. Араб алифбосида битилган китоб бўлса бас, йўқ қили-ди.

Ҳатто масжидлардаги кўз қоранғилар асралаётган ноёб асарларгача нобуд қи-линди. Китоблар анҳор, дарёларга оқизилди, оқин қадрларга ташлаб қўйилди. Қачонки, қатагон йиллари-нинг муҳдис кўланкаси қор-ралашиб, ноҳақ қамалган минглаб ҳамюртларимиз оқ-ланганлардан кейингина қа-бристонимиздаги ушбу тош-ни туپроқ остидан қавлаб олиб унга қайта жилбо бе-риб тикландик. Афсуски, ик-кинчи тошни тополмадик.

Аҳмад Яссавий авлодлари шу ерга дафи қилинган экан, бунинг олимларимиз ях-широқ ўрганиб чиқишлари лозим. Наманган ўзининг уламои фузалолари, шоиру ғўзувчилари билан машҳур-дир. Яссавий авлодлари ҳа-қиқатда ҳам шу қабристон-да дафи қилинган экан, бу Наманган райони халқининг, айниқса, Ҳўжақишлоқ ва Муллақудун қишлоғи мў-мин-мусулмонларининг азиз зиёратгоҳларидан бири бў-либ қолиши керак. Бунинг учун қадрлар қайтадан таъ-мирланишга муҳтож.

Ҳа, Наманган райони-мида ҳам ўзининг тўрт юз ҳўкматни билан оламга та-йилган, мусулмон оламнинг эъзоли шонларидан бири Ҳўжа Аҳмад Яссавийнинг авлодлари яшаган. Биз бу билан фахрланаск арзийди.

Абдуллажон ХОЛМИРЗАЕВ.

ТУРФА ОЛАМ

ТАБИАТ ИНСОННИ АСРАЙДИ
Қадимги дунё тарихчиси, машҳур файласуф Сўқрот дикутга деб аталувчи ўсим-ликнинг заҳари тасъирдан ўлган экан. Солябонгуллар олмасига мансуб бўлган бу ўсимлик ёввойи петрушкага ўхшайди.

Илари замон ботаниклар-дикутанинг одам яшай-диган кулбалар яқинда ўсмаслигини аниқлашган. Эҳтимом, бу заҳарли ўсим-ликдан одамларни табии-нинг ўзи асрагандир!

СОВГА УЧУН ГУЛ
1790 йили француз бота-ниги Коммерсон Япониядан ажойиб бир гул келтирадиган, уни Европада ҳали ҳеч ким кўрмаганда. Коммер-сон ўзининг қадрдон дўсти бўлиши парижлик машҳур

соатсоз Лапотини хўрсанд қилиш мақсадида ноёб гул-ни унга олиб боради.

— Мана бу Гортензия гулини сенга тақдим қила-ман, — дейди гурур билан олим.

Гап шундаки, «Гортен-зия» деган ном соатсознинг севилик хотинининг исми эди. Шу билан олдий соат-соз тошининг номи ботани-ка фани тарихида абад қол-ди.

ДАРАХТГА АЙЛАНГАН АЕЛ
Дафна шохи, дафна гул-

чамбарлари ялгардан тинч-лик, шон-шараф, эҳтиром ва шўхрат рамзи бўлиб кел-ган. Қадимги юнон афсона-сига кўра, Аполлоннинг се-виклиси шу дафна дарахти-га айланиб қолган экан.

Қадим Грецияда жанг жайдонда қаҳрамонлик кўр-сатган доноарқларни дафна гулчамбарлари билан тақ-дирлашган. Қўҳна Рияда жанглардан ғалаба билан қайтувчи ғолиб саркарда-ларнинг қўлида дафна шохи бўлган.

А. АЛИЕВ тўплаган.

Рўзнома таҳрир ҳайъати: Н. ҚАЮМОВ, М. ИСЛОМОВ, М. МИРЗАЕВ, Ҳ. РАҲМАТИЛЛАЕВ, Т. ҚўШАЕВ, М. ҚАЮМОВ, (бош муҳаррир ўринбосари), С. САЙДАЕВ (бош муҳаррир ўринбосари), О. ҒОФУРОВ (масъул котиб), Н. ОРИҒОЖОНОВ, Т. СОЛИЕВ, Р. ТУРСУНОВ, К. РИХСИЕВ, Э. ИБРОҲИМОВ.

Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаа концернининг босмаҳонаси.

Ленинград кўчаси, 32. Нашр кўрсаткич — 64.602.